# СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 271. Джерзи Ситі, Н. Дж., четвер, 20. падолиста, 1924. VOL. XXXII. No. 271. Jersey City, N. J., Thursday, November 20, 1924. THREE CENTS


## Робітничі юнії висувають кандидата на міністра праці.

ЕЛЬ ПАСО, Тексас, 18. падолиста. — Конвенція Американської Федерації Праці зложила нині врочисту візиту конвенції Мексиканської Конфедерації Праці, що відбувається зараз через американсько-мексиканську границю в місті Хваресі.

Опісля конвенція вела тут далі свої наради. Межи справами, які порушено сьогодня, була справа боротьби за закон про побільшенне пенсії почтовим урядовцям; юнії сподіються, що конґрес переголосує надзвичайною більшостю вето президента Кулиджа.

Друга справа, яка дуже поважна трактувалася, се справа іменовання наслідника для Дейвиса, уступаючого секретаря (міністра) праці в кабінеті Кулиджа. Юнії хочуть виразно заявитися за іменованнем на місце Дейвиса Джана Луиса, теперішного голову майнерської юнії.

Межи другими внесеннями, предложеними уже конвенції, є резолюція за визнанием советської Росії, резолюція за дарованнем Росії довгів, резолюція, осуджуюча Ку-Клакс-Клен.

### РЕОРҐАНІЗУЮТЬ ДВІ ВЕЛИКІ ПАРТІЇ.

ВАШИНҐТОН, 18. падолиста. — Провідники демократичної партії роблять приготовання до реорґанізації демократичної партії. Реорґанізація має взяти за основи ті слабі сторони, які показалися підчас виборів. На чолі партії малиби стояти демократичні конґресові сенатори. Свою будучність бачуть вони також у боротьбі проти сенатора Ла Фолета.

В рядах республиканської партії теж заносится на реорґанізацію, принаймени в тих округах, в котрих партія показалася при сьогорічних виборах слабою. Републиканці збираються передовсім до поваления демократичної партійної орґанізації в місті Ню Йорку.

### ПОСТУПОВЦІ ЗАПОВІДАЮТЬ ДАЛЬШУ БОРОТЬБУ.

ВАШИНҐТОН, 18. падолиста. — Поступовий конґресмен Нелсон заповідає, що поступові конґресмени та сенатори будуть далі провадити бепощадну боротьбу за поступові закони. Вони хочуть предложити на грудневім засіданню ряд проектів для поправи долі фармерів.

### УРЯД ВІДДАСТЬ СУДОВИ ДО ВИРІШЕННЯ ЗАКОННІСТЬ ОГОЛОШУВАННЯ ПОДАТКІВ.

ВАШИНҐТОН, 18. падолиста. — Федеральний міністер судівництва рішився пізвати в суд одну або дві ґазети, які подали до публичного відома виїмки з податкових книг з поданнем податкових сум, заплачених поодинокими особами й корпораціями. В той спосіб міністерство хоче віддати до вирішення судови питання, чи таке оголошуванне було згідне зі законом.

### СУД ЗНОВА ЗА ПРАВОМ УРЯДУ ЗАТОПЛЮВАТИ КОРАБЛІ.

ВАШИНҐТОН, 18. падолиста. — Апеляційний федеральний суд розбирає нині відклик Віліема Ширера, котрий позвав був міністра фльоти за приказ затопити военний корабель Вашинґтон, як се Злучені Держави зобовязалися були зробити межидержавною умовою про зниженне морських зоружень. Суд признав, ще раз, що уряд має право видавати такі прикази, а Ширер віднісся зі справою до Найвисшого Суду Злучених Держав.

### КОНЕЦЬ НАФТОВОГО ПРОЦЕСУ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС, Каліфорнія, 18. падолиста. — Перший процес федерального уряду проти арендаторів нафтових терenів, належачих до федерального уряду, вже покінчився нині. Суд видасть вирок за які два місяці.

### ПОВАЖНЕ ЗАІНТЕРЕСОВАННЕ СЬОГОРІЧНИМИ ВИБОРАМИ.

ВАШИНҐТОН, 18. падолиста. — Нюйорська Ліґа Жінок-Виборців обчислила що при сьогорічних виборах голосувало в сьому стейті коло 60 процент управнених до голосовання. Се свідчить про поважне заціказлення сими виборами. Ліґа вважає нюйорський стейт за типічний для всіх Злучених Держав.

### ЗРІСТ РУХУ ЧЕРЕЗ ПАНАМСЬКИЙ КАНАЛ.

ВАШИНҐТОН, 18. падолиста. — Після урядових обчислень, за адміністраційний рік, що скінчився 30. червня, Панамський Канал приніс понад 17 міліонів долярів приходу. Коли зрівнати сі приходи з попереднім роком, коли вони виносили 10 міліонів, та з 1922 роком, коли вони дали всего 3 і пів міліона, то покажеться великий зріст руху через Панамський Канал.

### ПРИЗНАННЯ ДЛЯ МУРИНА ХЕМІКА.

НЮ ЙОРК, 18. падолиста. — На річних зборах одного жіночого товариства домашньої господарки, що відбувалися тут сими днями, виступив др. Джордж Карвер, професор хемії на славній муринській колеґії в Таскіґі, в стейті Алабамі, з незвичайно цікавим відчитом про домашню хемію. Виказував він, що з простої картофлі можна добути 100 пожиточних продуктів, а з „пінат" аж 150.

Батько Карвера був ще рабом.

### НАЙШЛИ СПАЛЕНЕ ТІЛО ЖЕНИ ПАСТОРА.

КОЛАМБАС, Огайо, 18. падолиста. — В печи парохіяльного дому лютеранської парохії на однім передмістю сього міста найдено спалене тіло пані Шітслі, жени пастора сеї парохії.

Лава присяжних суддів, покликана судовим лікарем („коронером") заявила, що самовбийство тут виключене. Поліція розвела широке слідство, щоби вияснити сю таємницю.

### ЗБИРАЮТЬ БЕЗ КІНЦЯ.

Балтимор, Меріленд, 18. падолиста. — Тростисти медичної школи університету ім. Джана Гапкинса розписали збірку на побудованне інституту для очних недуг. Думають вони зібрати на сю ціль 3 міліони дол.

### БУРІ НА ОКЕАНІ.

Четем, Мессечусетс, 18. падолиста. — Бурі на Атлянтійському океані не втихають. Радіова Корпорація Америки дістала нині заклик о поміч від парохода „Вест Інскип". Заклик подав виразно букви „С. О. С." („сейв авр совлс" — „ратуйте наші душі"), але вже імени і напряму корабля виразно не відчитано.

### ТРЕТЕ ПОКОЛІННЄ КАНАДІЙЦІ.

Урядове канадійське бюро перепису населення в Оттаві оповістило, що буде вже записувати до канадійської народности (раси) тих канадійців, котрих батьки вродилися в Канаді. Значить бюро признало, що канадійську народність можна набути аж в третьому поколінню.

Досі в Канаді така річ, як канадійська народність офіціяльно не істнувала. В. Канаді жили Французи, Анґлійці, Німці, Українці, Індіяни, але Канадійців не було. Назва канадійців була тільки для означення державної приналежности. Впрочім кождий мешканець Канади причислявся до якоїсь народности після свого походження, хоч нераз питанне куди його причислити, було дуже тяжке, а саме в тих випадках де родичі були ріжних народностий. В дійсности найдавнійші поселенці Канади давно вже затратили слід свого походження. З уваги на се, що були вже від довшого часу вперті домагання аби між народностями Канади признати й канадійську народність. Особа, яка належить вже до третого покоління поселенців у Канаді, має право зачислити себе тепер до канадійської народности. Люди в другім поколінню числять себе, ще після своїх батьків.

### НА РУМУНСЬКИХ „КРЕСАХ".

З Букарешту повідомляють, що 15. м. м. перейшла на румунську території біля Татар-Бунар диверзійна ватага в силі 50 людий, яких завданням було виконати означений диверзійний маневр. На румунські „креси" вислано сильні відділи війська.

### ЗБИРАЮТЬСЯ ДО БОРОТЬБИ ПРОТИ АВТОМОБІЛЕВИХ ВИПАДКІВ.

Джексонвил, Флорида, 18. падолиста. — Тут відбувся зїзд стейтових ґубернаторів, який радив над тим, в який спосіб запобігти автомобілевим випадкам, що так множаться послідними часами. Наради приняли ряд проектів законів, які ґубернатори признали потрібними для здержання дальшого зросту числа випадків. Межи инчим ходило о те, як знести небезпечні переїзди через залізничі тори, та як завести примусову асекурацію всіх автів.

### НОВИЙ УКРАЇНСЬКИ ЧАСОПИС НА ЧУЖИНІ.

В Подебрадах на Чехословаччині вийшло перше число двохтижневої ґазети „Українське Життя". Як видавець підписує ґазету відомий український публіцист-фейлетоніст Михайло Єреміїв, кол. секретар Центральної влади. У першому числі находимо м. и. велику статтю С. Гольдельмана (б. тов. міністра праці У.Н.Р., відомого жидівського діяча) п. н. „Замирення світу й Україна" та ческьою мовою фейлетон дра Маляна Задін про українсько-чеські культурні й політичні відносини.

### ШКІЛЬНИЙ КАЦИК В БЕРЕЖАНАХ.

З Рережан пишуть:

Новий інспектор шкільний взявся за всяку ціну знищити не лише українське шкільництво в повіті, але також і учителів Українців. Одинокого учителя в місті Наварії Конашевича переніс інспектор на підрядну посаду до Ценева — дослівно тому „жеби не паралізовал чинносці Полякуф" в Нараєві місті, яке при 3.000 укр. населення а при 806 латинників ніяк не може стати польським осередком на кресах. Оден з найліпших і найінтеліґентнійших учителів пішов у глуху закутину, а школа в Нараєві місті з 500 учениками Українцями і 80 Поляками — остане надалі зразковою школою „кресового" анальфабетизму.

### БЕЗРОБІТТЯ В ПОЛЬЩІ.

Скількість безробітних в Польщі досягла 153.800.

### ЛІКВДАЦІЯ ГУСЯТИНСЬКОГО ПОВІТУ.

Дня 1. липня с. р. перенесено старосто з Гусятина до Копичинець і рівногасно змінено назву повіту, супроти чого повіт гусятин перестав істнувати.

### В ЛУЦЬКІЙ ТЮРМІ.

По капітуляції повстанчого отамана Ю. Тютюника і його повороті на радянську Україну польська влада перевела на Волині масові арештування, як серед тамошнього населення так і серед посилившихся там придніпрянських еміґрантів. Арештовано головно ті особи, які підозрені були в яких будь взаєминах з Тютюником. Арештовано тоді дра Миколу Пиригова відомого лікаря з Ковля Андр. Жуківського, Павла Паламарчука, Павла Кравчука, Павла Боднаренка. По певному часі випущено на волю дра Пиригова і Жуківського. Решта остали далі у вязниці під слідством і що йно перед двома тиждями випущено всіх крім Боднаренка. Боднаренкові вручено на днях акт обвинувачення за злочин державної зради і він десь на днях відповідати буде перед карним судом.

### ЧЕРГА НА НІМЦІВ.

Досі були „саботажистами" тільки Українці і Білорусини. Тепер прийшла черга на Німців. Польські часописи доносять, що в Грудзондзу відкрито „склади амуниції" у кількох Німців, які крім цього мали „антипаньству" літературу і хоругвовки з портретами Вільгельма. Арештовано 4 Німців і віддано їх до ужитку прокуратори.

### ВІДГОМІН ПОХОРОНУ ПЛ. П. О. БЕСЕРАБОВОЇ.

Відложена на 16. м. м. розправа проти арештованих дня 26. лютого с. р. учасників похорону бл. п. О. Бесерабової закінчилася того дня пополудни. По промовах прокуратора Ляндава і обороніця дра Шухевича, суддя Малицький звільнив усіх обжалуваних крім студента В. Левицького, якому присудив два тижні арешту за провину з 305 карного кодексу. Відклику не зголошено.

### НОВИЙ ТИП ШАНТАЖИСТІВ

До одного українського лікаря у Львові вибрався за лікарською порадою селянин з Бобреччини Осип Дроґан. В коридорі перед мешканням лікаря зустрів його, якийсь тип, що представився за льокая лікаря. Звернувши увагу селянинови, що до п. дра. не можна дістатися без повідомлення, узяв у селянина 25 зол. і лишивши його перед дверми лікаря пропав..



## Зайпель уступив. -- Новим премієром Австрії д-р Рамек.

ВІДЕНЬ, 18. падолиста. — Дотеперішній канцлер австрійської републики др. Іґнац Зайпель рішучо відловився приняти місію скласти новий кабінет і парляментарний комітет доручив се завданне дрови Рудольфови Рамекови із Зальцбурґа.

Рамек приняв дорученне і вже склав новий кабінет.

Причиною упадку Зайпеля було се, що він домагався диктатури у фінансових справах републики, аби міг задоволити вимоги Ліґи Народів. Він занадто вірив у повагу своєї особи в державі, надіючись, що всі політичні партії йому повинуються а тимчасом вони власне використали нагоду, щоб його повалити.

### БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ГАДЕЛЬ ЧУЖИМ ДОБРОМ.

МОСКВА, 18. падолиста. — Німецьке правительство прислало до советського комісаря закордонних справ Григорія Чічеріна протест проти віддачі манґанцевих копалень в Грузії американському міліонерови Геррименови.

Німецьке правительство каже, що в умові Німеччина має там застережені свої права.

### ВТІКАЧІ З РУМУНІЇ.

ОДЕСА, 2. падолиста. — До Одеси прибула ґрупа втікачів, учасників повстання у південній Бесарабії. Втікачів привитали представники богатотисячної маси незалежників і мнитів. Вони потішали їх, що скоро Бесарабія визволиться з румунського ярма.

### ПЕРЕГОВОРИ В СПРАВІ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ РОЗБИТІ.

ВАРШАВА, 2. падолиста. — В політичних кругах кружляє чутка, що переговори в справі основання українського університету розбились. Др. Смаль-Стоцький, котрий яко Українець вів переговори, зрікся дальшого посередництва.

Яко причину зірвання переговорів подають м. і. становище мін. Міклашевського, котрий тенденційно проволікав.

### САМОУПРАВА СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД У ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, 2. падолиста. — Адміністраційна комісія польського сойму радила над проектом закону про самоуправу сільських громад. Всупереч внескам лівиці і національних меньшостий вирішено скількість радних, яких на 2,000 населення має бути 16, на 5,000—20, на 8,000—24, на 10,000—28 радних. На кождих дальших 5,000 мешканців припадати-ме додатково 4 радних. Вік для активного виборчого права означено на 24, час замешкання в громаді для позискання виборчого права 1 рік. Усі внески лівиці та національних меньшостий відкинено.

### АМБАСАДОР ГЕРРИК НЕ УСТУПАЄ.

ПАРИЖ, 18. падолиста. Сюди вернувся з вакацій американський амбасадор Майрон С. Геррик. Він заперечив чуткам, начеб він хотів уступити зі свого становища.

### КАЙО І МАЛЬВІ ПОМИЛУВАНІ.

ПАРИЖ, 18. падолиста. — Сенат нині ухвалив більшостю голосів помилуванне для бувшого премієра Йосифа Кайо і бувшого міністра внутрішних справ Мальві, котрих засудив був сенат в 1918 році на позбавленне горожанських прав „за зносини з ворогом".

Кажуть, що тепер Кайо, котрий належить до соціялістів, хоче вернутись до політичного життя, але Клемансо грозить, що тоді виступить проти нього.

### АВТОМОБІЛЬ ПРИЗНАКОЮ ЗАМОЖНОСТИ.

ПАРИЖ, 18. падолиста. — Французьке міністерство скарбу постановило підвисшити податки всім горожанам, що мають автомобілі і дачі (літні мешкання) під містом або на селі, куди автомобілями виїздять літувати.

Автомобілі, каже міністер скарбу, показують, що їх власники заможнійші від сих, що не мають автомобілів, і тому треба на них наложити більші податки.

### ДУРИСВІТИ.

БЕРЛІН, 18. падолиста. — Сюди були приїхали з Москви большевицькі „знавці" оглядати підземну зелізницю.

Вони кажуть, що хотять таку зелізницю будувати в Москві (де гроші?).

Але не могли оглянути з причини страйку і виїхали до Парижа.

### „КРЕСОВИЙ МІНІСТЕР".

ВАРШАВА, 18. падолиста. — В кабінеті Владислава Ґрабського пороблено деякі зміни.

Кромі того покликано посадника міста Познаня, Ратайського, на міністра внутрішніх справ, Жихлінського на міністра судівництва і Сокаля на міністра праці.

До кабінету покликано провідника польських радикалів Станіслава Туґута, котрий буде міністром без теки і заступником премієра.

Туґутови доручено політичні справи, а зокрема направу відносин у східних краях, які прилучено до Польщі, а в яких в останньому часі ведуться разв раз пограничні борні. Міжтим премієр Ґрабський буде займатись лише справами фінансовими й економічними, в яких оставлено йому свобідну руку.

Станислав Туґут був провідником польської радикальної ґрупи Визволене у варшавському соймі. Відтак він був сю ґрупу покинув, а недавно знову до неї вернувся.

### ДЕШЕВО КУРЯТЬ.

БЕРЛІН, 15. падолиста. — Досі були тут дорогі циґари і папіроси, але в останніх днях потаніли наслідком боротьби між продавцями. Великі продажі хотять усунути з улиць дрібних продавців з візками і пустили тютюневі вироби дешевше власної продукції.

Тепер публика тут дешево курить і набиває свій засіб дешевим тютюном.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

| SUBSCRIPTION RATES: | | ПЕРЕДПЛАТА: | |
|---|---|---|---|
| Three cents a copy. | | Поодиноке число три центи. | |
| One year | $ 7.00 | На рік | $ 7.00 |
| Six months | $ .75 | На пів року | $ 3.75 |
| Three months | $ 2.00 | На три місяці | $ 2.00 |
| Foreign and Jersey City Rates: | | В Джерзи Сіті і Заграницею: | |
| One year | $10.00 | На рік | $10.00 |
| Six months | $ 5.00 | На пів року | $ 5.00 |
| Three months | $ 2.75 | На три місяці | $ 2.75 |

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

# Не інакше в нас, як в других.

Кілько разів зі старого краю піднесеться голос за жертвами, кілько разів якаНебудь українська організація в Америці відкликнеться на такий заклик та завізве своїх членів підперти якусь старокраєву інституцію або акцію, сейчас серед українського громадянства Америки підносяться голоси проти сього. Найзвичайнійшим аргументом, вживаним проти таких збірок, є те, що, мовляв, ми вже маємо сеї „жебранини" досить, „що вона вже нам боком лізе", що на таким збиранню датків не можна нічого будувати, що їх треба залишити. На доказ бесідники показують на другі народи. Мовляв, другі народи сього не роблять. Мовляв, одні Українці „жебрають".

Тимчасом вистарчить приглянутися американським газетам, щоби переконатися, що сей весь аргумент се однак велика брехня, один масовий обман. Він обчислений на наше незнанне обставин серед других імігрантських груп. Колиб ми знали, що діється в других імігрантських групах, то ми зналиби, що там теж збирають жертви на підмогу ріжним справам у старому краю. Так роблять Росіяне, які збирають на ріжні технічні, рільничі, робітничі допомоги; які збирають на чахоточників, тифусників, холерників; на читальні, машини, ґазети, олівці, книжки; на голодуючих, на кольонізації, на примирюючу іміграцію, та що ще ні. Збирають Поляки на кожду справу, яка цікавить польське громадянство в старому краю; збирають навіть на кольонізацію українських земель польськими ветеранами й кольоністами. Збирають Жиди, і їх збірки кождого дня подає американська преса, щоби переконати тих, що не ми, Українці, одні „жебраємо". Збирає кожда національна імігрантська ґрупа.

І не лишень вони. Їм не можна остаточно дивуватися, коли взяти загальну бідноту кождого народа в Европі. Але, що більше дивно, збирають навіть ті, які ніяк не можуть уважатися бідними, яких треба вважати найбогатшим народом у світі. Збирають Американці. Кождого дня газети приносять вістки про якусь „жебранину". Нині збирають на Червоний Хрест, завтра на діти ветеранів, позавтру на гроби ветеранів, після завтра на місії в Китаю, а відтак на жертви землетрусу в Японії. Збирають нині з червоними ґвоздиками, завтра зі синіми незабудками, відтак з маками, потім з ґузиками, відтак з кокардами. Словом, мало не кождого дня „жебрають" у сьому богатому краю, в якому уряд має спромогу стягнути на всі потрібні суспільности справи тільки гроша, кільки йому треба.

І дають родовиті Американці, і дають наші „Американці". Дають на сю американську „жебранину" і ті, що горлають проти української „жебранини". Дають і опісля величаються американськими ґвоздиками або маками, тоді саме, як вони говорять проти української „жебранини".

Правда, є й серед Американців такі горді люди, які противляться „жебранині". Але серед Американців розуміють добре таких людей. Серед Американців знають, що се люди, які хочуть, аби другий дав. Час уже найвисший, щоби й ми розуміли так тих гордих козацьких синів, які самолюбство прибирають у машкари достоїнства.

Наш народ нічим не гірший від других. Приватні датки на громадянські цілі його не понижують, але підносять. Кому розвій і поступ народа дорогий, той буде дбати за те, щоби сі жертви що далі не зменчалися, а йшли щораз сильнійшим руслом.

# ЩИРА ПРАЦЯ.

**Певна річ, що кождому належиться за добру роботу честь.**

Робота Обеднання в Америці, як бачимо зі звіту із Третього Конґресу в Филадельфії, виглядає дуже корисною для підмоги старому краеви. Однак ся поміч виглядає дуже мала, проти числа нашої еміґрації, а причина така, що не всі інтересуються справами, за які дбає Обеднанне.

Чия в сім вина? Певна річ, що богато провинило наше духовенство, котре має в кождій місцевости по парусот людий, і самі не дають підпомоги і не заохочують вірних давати поміч старому краеви. Певна річ, що колиб усе духовенство взялось до горячої роботи для несення помочі в краю, то наша допомога з еміґрації була би кілька разів більша.

Правда, є у нас священники, які і самі жертвують і других заохочують до складок на народні цілі, але на ділі не повинно бути ніодного такого, що забував би за свій святий християнський обовязок.

Ми сподіваємось, що бодай тепер настане інша пора, коли бачимо, як совісно і доцільно Обеднанне орудує збірками і шле на такі цілі, які служать для скріплення національної сили нашого народу у старім краю. Тепер вже ніхто не сміє відтягнутись від спільної роботи, ніхто, хто має любов до України.
ся так сильно, що Четвертий Конґрес викаже не десятки, а сотся так силою, що Четвертий Конґрес викаже не десятки, а сотки тисяч долярів, які ми перешлемо до старого краю на культурні, економічні і державницькі цілі старого краю.

Єднаймось при Обеднанню, щоб дати як найбільшу поміч свому народови у тяжкій потребі!

Ню Гейвен, Конн. **Михайло Довгий.**

# Українська мистецька вистава у Празі.

(Від спеціяльного кореспондента „Свобода").

Дня 25. жовтня у чеській Празі відкрилась вистава Української Студії плястичного мистецтва.

Відколи українська еміґрація стала осіла на терені Чехословаччини, це перша українська вистава, яка дає вповні суцільний і закінчений образ. Книжкова і графічна вистава, влаштовані минулої весни, ставили собі занадто широкі й притім не зовсім ясні завдання. Вони хотіли охопити всеґ дати, повний образ нинішнього стану української книжної та графічної справи, а тому своєї мети не осягнули, бо дати такий образ в умовах еміґраційного життя неможливо.

Нинішня вистава переслідує далеко скромнійше завдання. У Празі від минулого року іствує українська мистецька студія. Довкола неї гуртується з десяток професорів і кілька десятків учнів та учениць. Треба було показати ширшій суспільности, передовсім чеській, чи має ця студія **право на істнованне**, чи може вона дати своїм учням щось такого, чого їм не дала б чеська академія.

Вистава дає на це вичерпуючу відповідь. Глядач бачить перед собою 100 праць, які належать пятьом головним професорам студії. З тих праць видно насамперед, що маємо до діла з викінченими майстрами, які стоять на висоті сучасних мистецьких вимог. Далі переконуємось, що кождий з цих пятьох майстрів має своє власне, виразно окреслене мистецьке обличча. І нарешті бачимо, що вони всі, в тій чи иншій мірі, мають **своє слово** для учнів, — таке слово, якого не скаже ані Француз, ані Німець, ані Чех, а скаже його тільки Українець.

Переходячи до окремих участників вистави, не знаєш, кому віддати перевагу. Мистецтво — це рух, це вічний розвиток і постійна зміна форм. З цього боку хотілося б віддати перевагу маляреви **Сергієви Макови**. В його працях відчувається неспокійний ритм нашого часу, вічно мінливий, безнастанно звернений до того щоб знайти нові естетичні формули, які найбільш відповідали б настроям і почуванням нашої доби. Його нові праці, зроблені у Празі: кілька портретів, величезна „Композиція", образ „Холостячка" — вводить глядача у внутрішню робітню маляра. Артист знає, чого хоче, йде твердим і певним кроком до наміченої мети, кожда його праця є новим кроком уперед у цій напрямі. Але... всеї таємниці він ще не розгадав, а тільки відгорнув малесенький край тої завіси, за якою **ховається формула** нового мистецтва.

Однак, він невпинно шукає, переборюєвсе нові трудноші — і це найцікавійша риса його творчости.

Поруч з ним хотілося б п...ставити різьбяра **Костя Стаховського.** Вони цілком ріжні що до трактовання природи, степені своєї технічної досконалости, вибору обектів для своїх творів. Але одне їх зближує: це шуканне нових шляхів. Стаховський не шукає формул, а просто працює, розширює свій мистецький обрій, поглиблює виразистість своїх праць. Але він не задовольняється осягненими наслідками, переходить від глини до дерева, від звірят до людей, від реалізму до стилізації, від одної форми до другої. Він ще не виявив усього себе, як його старший товариш Мако, але це власне й збуджує до нього цікавість.

Мако й Стаховський — це, так би мовити, рухливий біґун вистави. **Іван Кулець, Іван Мозалевський і Сергій Тимошенко** становлять її непорушний біґун, її спокійну точку. В їх особі маємо до діла з майстрами закінченими, урівноваженими, внутрішно-спокійними, й спокійно ділаючими.

**Кулець** дав на виставу 17 річ, які охоплюють яких 10—15 літ його мистецької праці, але всі вони, за невеличкими виїмками, подібні одна до другої технікою, фарбою, підходом до сюжету. Він зразу вийшов готовим, наче Минерва з голови Юпітера, й таким і залишився на ціле життє. Це не означає, що він нецікавий. Його образи-сатири, як „Амінь", „Модерна Голгофта", „Антихрист", „Фальшива присяга" — блискавично освітлюють певний круг ідей і разом з тим причаровують своєрідністю рисунку й фарб. Якого-небудь нового слова від нього вже вже трудно сподіватись після того, що він дав, але попа тим це визначний і цікавий майстер.

Про **Мозалевського** можна сказати більше-менше те саме, що й про Кулеця. Майстер з нього може бути більший, як з Кулеця. Але й він закінчив процес свого внутрішнього розвитку. Проте він занадто великий артист, щоб повторювати самого себе. Тому кожда його нова річ, прим. „Казка про півника", „Робітник", „Sic transit", зроблені вже в Чехо-Словаччині, — розкриває перед глядачем цілий світ абсолютної й свіжої краси.

**Сергій Тимошенко**, який викладає в Студії архитектуру, дав до вистави цілу низку своїх будівельних плянів і шкіців, зрештою вже досить відомих з инших вистав. Це також майстер з цілком закінченим циклем внутрішнього розвитку. Але в той час, як урівноваженість Кулеця й Мозалевського здається глядачеви чимсь цілком законним і природним, — ба глядач навіть відпочиває на їх самозрозумілій викінченности — „мудрій" успокоєности, — то урівноваженість Тимошенка здається **застиглістю**. Все ті самі церковці, хатки й будиночки в українськім стилі, наче Україна навіки замерла в минувшині й зовсім не має будучности. Де архитектура **майбутньої** України? Де пляни й проекти великих міністерств, університетів, музеїв, народних домів, клінік, інститутів, лікарень, театрів? У **цім** напрямі мусять тепер працювати наші архитекти, а не продукуватись у дрібних формах і відбивати хліб в археольоґів!

Ось ті загальні вражіння, які глядач виносить з першої **справжньої** вистави українського мистецтва у Празі. Вражіння, як бачимо, на загал зовсім додатні, потішаючі. Глядач проймається пошаною як до тих майстрів, що беруть участь у виставі, так і до їх спільного твору — української мистецької студії. Ці майстрі мають що сказати своїм учням, а, значить, і створений ними осередок українського мистецтва на чужині має повне право на істнованне.

Прага, 27. жовтня.

**Радянин.**

## УЧІМСЯ!

Хоч ми діти ще маленькі,
Та учімся всі пильненько,
Щоби з нас потіху мала
Україна — наша слава.

А колись, як доростемо,
Враз боротись ми будемо,
І добудемо Свободу
Тай Добро всему Народу!

**Надійка з Лемків.**

## АНСОНІЯ, КОНН.

**Спростованне.**

В допису „Свободи" ч. 261 з Ансонії, Конн., у збірці на Рідну Школу в Галичині через помилку пропущено трох жертводавців по $1.00, а іменно: Марічна Хировського, Д. Терефенка і Григорія Князевича.

**Р. Гвоздевич.**

## ЮВИЛЕЙНА КАМПАНІЯ У. Н. СОЮЗА.

(Виказ за жовтень 1924)

Дотепер кампанія заняли слідуючі стейти:

| Назва Стейту: | Мущин: | Жінок: | Разом: |
|---|---|---|---|
| Коннектікут | 9 | 3 | 12 |
| Делевар | 1 | 1 | 2 |
| Іллиноіс | 10 | 5 | 15 |
| Індіяна | 5 | 1 | 6 |
| Кензас | 1 | — | 1 |
| Мериленд | — | 2 | 2 |
| Мессечузет | 7 | 3 | 10 |
| Мішіґен | 10 | 3 | 13 |
| Міннесота | 6 | 2 | 8 |
| Мизурі | 3 | 5 | 8 |
| Ню Джерзи | 24 | 12 | 36 |
| Ню Йорк | 24 | 10 | 34 |
| Огайо | 11 | 6 | 17 |
| Пенсилвенія | 54 | 19 | 73 |
| Ровд Айленд | 2 | — | 2 |
| Вискансин | 5 | — | 5 |
| Вайомінґ | 1 | — | 1 |
| Вест Вірджінія | 2 | — | 2 |
| Разом | 175 | 72 | 247 |

### ВІК ЗОРҐАНІЗОВАНИХ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

(Виказ за жовтень 1924.)

| Вік: | Мущин: | Жінок: | Разом: |
|---|---|---|---|
| 17 | — | 1 | 1 |
| 18 | 3 | 3 | 6 |
| 19 | 6 | 1 | 7 |
| 20 | 1 | 1 | 2 |
| 21 | 3 | 3 | 6 |
| 22 | 2 | 2 | 4 |
| 23 | 3 | 2 | 5 |
| 24 | 1 | 3 | 4 |
| 25 | 5 | 3 | 8 |
| 26 | 1 | 5 | 6 |
| 27 | 3 | 5 | 8 |
| 28 | 8 | 5 | 13 |
| 29 | 10 | 14 | 24 |
| 30 | 9 | 6 | 15 |
| 31 | 14 | 2 | 16 |
| 32 | 14 | — | 14 |
| 33 | 6 | 2 | 8 |
| 34 | 7 | 4 | 11 |
| 35 | 12 | 3 | 15 |
| 36 | 12 | 2 | 14 |
| 37 | 10 | — | 10 |
| 38 | 6 | — | 6 |
| 39 | 1 | 1 | 2 |
| 40 | 5 | 1 | 6 |
| 41 | 5 | — | 5 |
| 42 | 5 | — | 5 |
| 43 | 6 | — | 6 |
| 44 | 3 | 2 | 5 |
| 45 | 4 | — | 4 |
| 46 | 7 | — | 2 |
| 47 | 1 | — | 1 |
| 48 | 2 | — | 2 |
| 49 | 3 | — | 3 |
| 50 | — | 1 | 1 |
| 51 | — | — | — |
| 52 | — | — | — |
| 53 | 1 | — | 1 |
| 54 | 1 | — | 1 |
| 55 | — | — | — |
| Разом | 175 | 72 | 247 |

**Увага:** Цей виказ доказує, що до організації горнеться елемент молодий і здоровий, люди в силі віку і діти, що є запорукою красшої будучности орґанізації, хоч що правда, дітий пропорціонально приступає замало. В жовтни на 247 повнолітних приступило дітий лишень 133, разом 380.

### КАМПАНІЙНА ПЕРЕПИСКА:

**Василь Бусько,** Тамс, В. Вірджінія. Особа, котра скінчила 17 літ віку і находиться в 18-тім році свого життя, може вступити як повнолітна до У. Н. Союза. Трафляєся, що вже по скінченню 16 літ а в 17-тім році життя вступають до У. Н. Союза як повнолітні, однак наша табеля місячних вкладок зачинаєся від 18-літних. Нисшої вкладки нема. Таких приймаєся найвисше на $1000 обезпечення, з тим, що вони дійшовши повнолітности мають право своє обезпечення підвисшити.

**Секретар** з Іст Гаммонд, Інд. Ставите питання на які вже кілька разів відповідалося і про що осібно писалося до всіх відділів. Ви читали, як оден член зорґанізував нового члена, виписав йому аплікацію, а новий кандидат пішов з тою аплікацією до цілком іншого відділу. Ми знаємо богато інших случаїв де кандидатам виписано аплікації, принято до Товариства і до У. Н. Союза. Головна канцелярія втягнула нового кандидата до всіх рекордів, вислала для нього до відділу грамоту і відзнаку, проголосила в справозданнях, післала до відділу рахунок на вкладку і вмісто вкладок дістала повідомленне, що кандидати пішли в безвістя або що їх хтось від вступлення відмовив. З того сами можете догадатися, що колиб від тих кандидатів побирано згори вкладку, то вони маючи заплачену на цілий місяць наперед вкладку, не так легко втіклиби до іншого відділу або що гірше цілком з організації. Вкладку береться згори не лиш на се щоби неробити дармо труду і коштів для вписуючихся, але також тому, що того вимагає система, порядок і закон.

Ви кажете що неможете брати з гори за місяць, бо Ваші мітинґи відбуваються в середині місяця. Чи з середини чи скраю то все одно від мітинґу до мітинґу є повний місяць. Для членів, що мітинґують з початком місяця, то для них місяць тягнеся від початку одного місяця до початку другого місяця. Ваш місяць тревае від середини до середини, іншим місяць довгий від кінця одного до кінця слідуючого. Кождий відділ тільки раз в місяць мітинґує і тільки раз на місяць згори вкладки збирає. Чекати аж головна канцелярія обчислить вік і вкладку і рахунок зашле не є практично і на се власне кождий відділ, а то й член, має табельки, щоби знав вік і вкладку сам обчислити і того власне від відділових урядників вимагаеся. Єсли Ви того неробите, то Ви справи нетрактуєте поважно як асекурацію, не по бізнесовому, тільки по дітячому, як якусь принагідну забавку, та що гірше, не поступаєте так, як се лежить в інтересі організації і против поручень і принятого на себе обовязку.

## СЕРДЕЧНА ПРОСЬБА ДО УКРАЇНЦІВ В ПАСЕЙК, Н. ДЖ. І ОКОЛИЦІ.

Укр. греко-кат. парохія св. О. Николая в Пасейк, Н. Дж., устроює Великий Базар на дохід власної школи від 27. до 30. падолиста б. р., а опісля, що суботи і неділі вечерами аж до Рождества Хр. включно то є до 7. січня 1925 р. в просторій шкільній гали, 212 Президент Стр. До виґравки послужать всілякі річи, потрібні до домашного ужитку, як бленкети, покривала, кухонні річи, толетові річи, далі сведри, ляльки, забавки, солодощі ріжного рода. Вибір прегарних дарунків на Рождество Хр.

Кождого вечера буде виступати своя українська музика під проводом п. М. Маіка та місцевий хор імени М. Лисенка під проводом п. Т. Онуфрика. Кождої неділі вечерами буде п. Ів. Дидьо показувати поучаючі і комічні рухомі образці.

В суботу, 29. падолиста б. р. о 8. год. вечір буде представляти місцеве товариство драматичне штуку „Мужики Аристократи". Далі наступлять в своїм часі ріжні несподіванки, як: танець медведя з малпою і комічні виступи інших осіб. Діяльор мужика з жидом і т. п. Буде також циганка ворожити долю. Інші будуть забавлятися коло „пултейблів". Кождого вечера буде можна дістати теплу перекуску і здорових напоїв.

Всі місцеві і доокола́чні Товариства і Братства як і поодиноких Українців сердечно запрошуєсь до ласкавої участи.

Всіх щирих парохіян і знаних добродіїв проситься о надісланне фантів і інших ужиточних річей як для кухні так і для Базару.

На закінченне відограє місцеве товариство драматичне Вефлеємську драму. Опісля св. О. Николай, патрон сеї парохії, буде роздавати дарунки шкільним дітям і тим, що потрудились коло Базару. Варта прийти лише подивитись. Хто не прийде, буде дуже жалувати.

Цілию сего Базару не єсть лише матеріяльна сторона, а головно створити оден осередок для укр. молодіжи в Пасейк і околиці, де вони могли би спільно забавлятись і під проводом поважних людий просвіщатись на свідомих патріотів і діяльних членів парафії.

**Комітет.**

# ДОПИСІ.

## НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

**На роботі у Франції.**

Пані Анастазія Лотоцька з Ню Гейвен, Конн., одержала лист від своєї сестрінки Анни Рубашевської, котра перебува на контрактовій роботі у Франції. В листі Анна просить свою тету, щоб викупила її у господарів Французів, у яких після контракту має ще робити пів року, але не може знести їх обходження.

Вона пише дослівно:

Забрали нас сюди до роботи з Галичини і ми поробили контракти на один рік. Після контракту мають платити нам по 75 франків місячно, але тих гроший я не бачу. За пять місяців господар виплатив мені 150 франків, а за решту господиня купила мені якусь сукню, дві спідниці, дві запаски і дві блюзки.

Французи звуть наших іміґрантів „панськими свиньми" і трактують нас, як таких. Спочатку їсти давали, ще якось так, а тепер щодня бараболі, на обід шкробані, а на вечеру з лупиною; до того додають порцію солонини і порцію пива. Поза те більше нічого не дають їсти, а робити треба.

Небавком кінчиться мені 6 місяців і я прошу Вас, викупіть мене від других шість місяців і заберіть до себе.

**НІХТО НЕ ЗНАЄ ГОДИНИ СМЕРТИ АБО НЕЩАСТЯ СВОГО. ОБЕЗПЕЧІТЬ СЕБЕ І СВОЮ РОДИНУ В У. Н. СОЮЗІ СЕЙЧАС.**

# СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ В НЮ ЙОРКУ.

Дня 2. падолиста с. р. український Ню Йорк обходив справді величаве свято — свято української державности. Провід в устроєнню сего свята був в руках „Союза укр. нар. товариств в Ню Йорку", котрий вибрав до сего окремий комітет. Комітет сей при активній співучасти тов. „Січ ім. Б. Хмельницького" та „Укр. Жіноча Громада" та співуділі всіх других 17-ти товариств, що належать до „Союза", як також місцевої порохії св. Юра, та місцевих укр. шкіл уладив свято, яке лишило найкраще враження на всіх учасниках і піднесло високо настрій нюйорської укр. громади.

Свято почалось величавим **Богослуженнєм за Україну** в церкві св. Юра, підчас котрого співав „укр. Хор" під управою п. Гайворонського, а о. сов. Підгорецький виголосив горячу патріотичну промову та оповістив збірку на боротьбу за свободу. По Службі Божій була панахида за тих, що полягли в боротьбі за волю рідного краю. Причім о. парох знов сказав тепле слово в їх честь і память. Збірка в церкві дала понад 70 дол.

По Богослуженню зачався

**святочний похід**

а то 7-ою вулицею до 1-ої евні, а опісля 1-ою евнею та 6-ою вулицею до „Нар. Дому". На чолі походу ішли голова „Союза укр. нар. товариств м. Ню Йорку" п. А. Свитак та голова Комітету Свята п. Ів. Солтис, за ними вінок в честь поляглих за волю, несений членкинями жіночої „Січи", дальше музика походова, опісля відділи мундурованих „Січовиків" та „Січовичок" з прапорами під проводом пп. Гриника, Воробця, К. Шутаківної та М. Татаринської, дальше кілька соток шкільної дітвори під наглядом пп. учителів, опісля відділ укр. жіноцтва (головно з „Укр. Жін. Громади") в прекрасних народних строях, а опісля нюйорські укр. народні товариства зі своїми прапорами. Похід був одним словом величавий. Взяло в нім участь понад 2.200 осіб. Тисячі народу — Українців і ще більше не-Українців — придивлялись йому з хідників і вікон.

**В „Народнім Домі"**

саля набилась битком, по береги. Знов показалось, що треба нам більшої „Укр. Хати", бо та, котра є, вже за тісна. Чимало публики не втиснулось до салі. В перших рядах муром станули „Січовики" та „Січовички" з своїми прапорами та прапори всіх інших товариств. На сцені засіла президія „Союза укр. нар. товариств м. Ню Йорку", Комітет Свята та голови всіх 17 товариств, що належать до „Союза. Проводив п. Солтис. На програму склались: дві святочні промови з рамени „Союза" (пп. Цегельського і Базяка) промова представника „Січи" п. Задорецького, присяга Січова та збірка на боротьбу в старім краю. Промова дра Цегельського піднесла значіння власної держави для нації, промова п. Базяка зазначувала, що се собориицьке, всеукраїнське свято, а п. Задорецький вказав на вагу організації мілітарної для здобуття свободи народу. Промови були короткі а сильні і викликали враження. Так само торжественне враження зробила присяга Січова, відчитана п. Задорецьким, а повторювана голосно всіми „Січовиками" і „Січовичками", в душі-ж усіми зібраними. Збірка дала знов понад 100 дол, що разом зі збіркою в церкві дало понад 170 дол. на боротьбу в старім краю.

**Вечірнє свято.**

О год. 8. вечером відбувся в тій-же салі „Народного Дому" святочний концерт для звеличання свята укр. державности. Всі місця заздалегідь були розпродані та треба було з огляду на приписи поліційні здержати видачу додаткових тикетів, на стоячі місця. Чимало охочих не дісталось на салю. Знов показалось, як треба нам величавої „Укр. Хати".

Комітет свята видав дуже гарні програмки, на яких видніє герб України посередині, в горі напись „Ще не вмерла Україна", а долішні оклики: „Слава Укр. Державі!", „Слава Укр. Армії!" та „Вічна Память Поляглим за Волю України!". На послідній стороні програми подано лісту товариств, що устроїли се свято, а то: „Укр. Жіноча Громада", „Укр. Нар. Дім", „Братство св. Володимира", Т-во „Запорожська Січ", „Вільні Козаки м. Львова", „Вільність в Америці", „Зоря", „Богородчани", „Жеребецька Любов", „Січ ім. Богдана Хмельницького", „Т-во ім. Т. Шевченка", „Т-во Тисьмениця", „Т-во Могильниця", „Т-во „Український Хор", Т-во „Теребовельська Поміч", Т-во „Ходачків Малий", та „Сестрицтво св. Ольги". Честь їм і признання за се величаве свято!

**Святочний Концерт**

був справді святочним концертом. Уклад програми концерту полишено управі „Укр. Хору" і „Укр. Музичної Консерваторії", які справді вивязались знаменито зі своєї задачі. Програма була добірна, виступаючі сили дібрані, переведення артистичне. За такий концерт в якійнебудь європейській столиці можна збирати признанне. Ню Йорк від року може повеличатись своїми концертами. Зложились на се і інтелектуальні та артистичні сили, що їх завірюха в старім краю викинула на сей беріг океану. Але треба піднести і зрозуміння для того, що гарне, мистецьке і високе у тих, хто устроює сі концерти, та в нюйорської громади, що йде слухати їх. Смак для гарних продукцій і добрих премов так виробився в сеї громади, що з чим-будь не мож іти перед неї. Се знак поступу і розвитку. Се підстава до укр. театру в Ню Йорку на будуче.

Досить згадати, що в концерті взяли участь такі сили як п-ні Троїцька (сопран), п. Павловський (баритон), п. Придаткевич (баритон), п. Стембер (піяніст), п. Гайворонський, (диригент), щоби мати враження, яким концерт мусів бути артистичним бенкетом. І публика признавала се, бючи густі браво та викликуючи виконавців й кілька разів — нераз аж до змучення. А змучились в сали „Нар. Дому" співакови чи бесідникови можна; духота, брак повітря, низька стеля — знов те саме: недостача відповідної салі!

Мішаний та жіночі хори т-ва „Укр. Хор" показали, що не треба аж заводових співаків, щоби продукції виходили справді артистично. Треба лиш артиста: диригента та охоти і зрозуміння зі сторони хористів-аматорів, а всяка хорова продукція випадає прекрасно. Хор виконав три точки — а то дві композиції п. Гайворонського, а одну С. Людкевича. П. Гайворонський се композитор того типу, в якого пісні мають крила. Вони так і сотворені, на те, щоби вони ставали власністю мільонів, ставали народною піснею. Вони самі впадають в ухо, вухо і остають уже в нім на все. Се неабияка прикмета. Пісню „Їхав стрілець" співає сегодня вся Україна, хоч ся пісня, зродилась тому несповна десять літ. Вона так облетіла всю Україну — і нашу, заморську також — як ідея укр. державности, і стала властністю нації. Але й друга пісня „Военна Картина"; де сироти розказують простими словами, що сталось з їх хатою, та їх рідними, того самого типу. Гармонізація обох пісень дуже оригінальна. Хор виконав їх викінчено. Те саме треба сказати про Людкевича „Україну Любіть", яку отсе співано вперве на американській землі. П. Гайворонський як диригент вміє добути з хору тонкі ефекти по мистецьки і панує над хором, живе разом з ним, а властиво хор живе з ним. В тім ціле діло!

П-ні Троїцька співала аж чотири річи з того одну надпрограмову. „Плавай, плавай лебеденьку..." Стеценка нашій публиці уже звісне, але п. Троїцька співала його тим разом краще всіх попередних разів. Взагалі п-ні Троїцька була при голосі. Особливо ефектовно випало Стеценка „Літною ночію" при супроводі пяна (п. Стембер) і скрипки (п. Придаткевич). На домагання публики, що викликувала співачку раз-враз, п-і Троїцька докинула ще пісню „В неділеньку вранці, ішли новобранці" Яр. Лопатинського до прекрасного віршика Кобзаря Буковини, Федьковича.

П. Павловський відспівав баритонові соля. Баритон його повний та заокруглений із високим реджистром. Се властиво тенор-баритон. До того п. Павловський добре декламує та добирає собі вдячний репертуар. Все разом дає ефектовний, преґарний результат. Він співав найперше пісню про чайку а саме рябинський її варіянт, оброблений Кошицем. Варіянт дуже оригінальний, а тип запорожських мельодій другої половини XVIII-ого століття і завдяки генію його знаменита, як все, що в обсягу народної пісні вийшло зпід пера Кошиця. І хоч як се з деяких занадто гостинних газет бачимо, — панове Кошиць та Павловський не великі то собі приятелі, але штука ще раз показалась полем, де „ність Єллина, Юдея, ніже Самарянина". Кошиць знаменито обробив, а Павловський викінчено відспівав — на славу музичного генія українського народу, за що їм обом дяка від земляків, які цінять їх штуку, але які воліли би не читати по газетах злишних екскурзів. Поза тим п. Павловський співав ще Гайворонського „Ой, козаче мій" та Стеценка „Ой чого ти, дубе", обі річи лежачі знаменито в його голосі та повні імпресивности. Колиж публика не вмовкала, викликуючи його, докинув їй „Царя Гороха" Стеценка та показав, що в гумористичній партії він такиже мистець, як і в мольовій та героїчній.

Цілковитою новостю сего концерту була фортепянова точка, — сего новостю через те, що се вперве на укр. концерті в Америці грав справдішний артист-піяніст і грав між иншим українську модерну композицію. П. Стембер має техніку, удар та інтерпресацію справдішного артиста. Коли його імя сегодня не лунає широко, то се — так само як в випадку п. Придаткевича — лиш потверджує стару правду, що до таланту треба треба мати ще й талан-щастє до зроблення карієри. П. Стембер грав Барвінського „Хорал" та „Казку" Медтнера — обі річи високої артистичної вартости, але тяжкі до виконання та властиво призначені для знатоків. А однак публика оплескувала їх горячо. Видко артист: виконавець вміє тонку штуку композиторів передати своїм слухачам. Се мірило його артистичної вартости. Видко — ни лиш коломийки чи козачки зрозумілі сій публиці, як виконавець є справді артистом.

А тепер треба віддати належне артизмови п. Придаткевича. Він грав одну свою композицію, одну напів свою, а дві незрівнаного Паганінія. „Імпровізація" Придаткевича держана на тему укр. народних мельодій, а „Пісня" се Придаткевича знаменита перерібка фортепянової композиції Барвинського на скрипку. Паганінія „Каприз" та „Перпетуум мобіле" се два шедеври політного артизму Паганінія, але рівночасно два мірила технічної справности скрипака. П. Придаткевич грав так, що слухачам віддих запирало від заслухання. Його скрипка і співає і смієся і плаче і капризно жартує і жене нас вихром у безвісти. Про Паганінія казали, що чортови душу записав. П. Придаткевич має справді що записати, лиш коби чорт був добре грошевитим — до сто-сот чортів! А то — сказано вже мають наші артисти таланти, щей які, та талану годі вхопити. Така ми нація вдалась...

Поза тим на концерт склались ще дві деклямації та дві промови. Деклямували хлопчик-школяр Антін Гулька (замість Балясівної, що захоріла) прекрасну-пречудову поезійку Черкасенка „В бурі" та п. В. Бажанів глибоко настроєву поезію Лесі Українки „Сторононька". Про обі деклямації можна говорити лиш в суперлятивах — про кожну в своїм роді. Малий Гулька мав нелегку задачу, бо лапідарна вірша Черкасенка повна сильної думки, яку треба віддати. Але деклятор поконав трудність і викликав грім оплесків. Без порівнання ширша „Сторононька". П. Бажанів показався першої кляси настроєвим деклятором.

**Промови.**

Промовці були ті самі, що в полудне пп. Цегельський і Базяк — але говорили не те саме, а щось нове.

Др. Цегельський аналізував короткими а сильними почерками причини послідної невдачі нашого державного будівництва. Вони лежать в українській історіософії XIX-ого віку, в тім поминанню нашої бувальщини, яку нам прищипили наші історики від Костомарова до Грушевського. Ми глядили на історію з соціяльного, жанрового чи артистичного пункту, а не з державного. Нас одушевляли анатуричністю Запорожа чи його соціяльний радикалізм, його пориви, бої, численні повстання — але ми гляділи мало не з погордою на старі княжі часи, опісля на городову козаччину, та на Виговського чи Мазепу, як на „аристократів", що „чернь занезволювали". Між тим саме ті князі, та городова козаччина, той Виговський та Мазепа були державними творцями — і не їх вина, коли їх діло зруйнували українські степовики без державної ідеї. Укр. князі а опісля козацькі дуки держали масу в руках і жили з неї — се правда. Але вони й вели укр. державу та боронили її границь, а тим самим робили державну роботу також в користь сих темних мас. Над Калкою, заступаючи своїми грудьми Русь-Україну від Татар, лягло 80 укр. князів — за що? — За Україну, за її нарід! А котре лихо було лекше — пановання князів чи татарське лихоліття — показала історія.

Хмельницький виріс на державного творця з степового рубаки. Повстань було перед ним чи мало, але без результату, бо всі брако державної ідеї, бо всі були лиш соціяльними духами без обєднуючої, творчої ціли. Хмельницький, зачинаючи ще одно повстанне, не мав зразу державної ідеї. Прищіпили йому її останки укр. шляхти, що скупчились довкола нього. І він — геніяльний чоловік — хопив ту ідею і повів маси, як треба було, то і силою і караючи смертю незагнузданих степовиків. Але як згадує його темна маса, от се той батька України? — „Бодай тебе Хмелю, перша куля не минула..." — співає народна пісня. За що? Чому? — Бо не потурав анархії, бо гнав ті маси на смерть як сего вимагав державний інтерес України, бо жадав постійности і витревалости в боротьбі, бо жадав жертв, бо хвилеві, безплянові повстання замінив дисципліною на велику, національну війну за волю всеї України, за укр. державу. Мазепу оклика-но мало не „Ляхом", що з єретиками: Шведами йшов на царя православного і тому „незрозумівши свого народу, заслужено програв". Натомість славлено соціяльного героя Палія, степового рубаку без державної ідеї, що з царем Петром ішов під Полтавою проти Мазепи! Ось чим напоювано нас майже через одно століттє. Чи ж диво, що в масах, а навіть в інтелігенції не було зовсім або не було ясного державного ідеалу та що маси виховано лиш в клясових кличах, а не державних? — Сегодня збираємо овочі сего рахування. Наші большевики без державного інстинкту і національного достоїнства се яскрав продукт сего виховання. Демократія та соціяльна справедливість се великі справи і цінні ідеали. Але державність се вінець громадської організації і нема демократії ні соціяльного зрівнання без власної держави. Лиш темняки не розуміють сего, а темняки се ще велика часть, се ще більшість нашого народу. Тому й нема ще соборної, вольної, незалежної України. Тому одні служать Ляхам а другі Москалям та Жидам. І доси так буде, доки ідея укр. держави не ввійде нам усім до одного в кров, в кости, в мозок, в душу. Як укр. держава буде в наших душах, то буде і в дійсности. Але побіч ідеалу треба ще характеру і труду. Не пустомельством, не лайкою, та клеветою не амбіціями, не запевненнями, не лиш дзвінкими кличами — але характерностю, чесностю, посвятою, систематичною працею на всіх полях людського життя збудуємо державу підготовимо прихід її. А прихід її недалекий. Сорокміліонова, раз пробуджена нація, не задержиться в поході, доки не здобуде власної держави. В наших руках приспішенне і облекшенне сего процесу. Будьмо-ж готові і учім так своїх дітий. А

„Богдан прийде як сума
Наших змагань наших сил!"

Другий промовець, п. Ісаак Базяк говорив про соборні сили. До революції були Галичане і Придніпрянці, були Русинаки та Буковинці, були Кубанці. Тепер нема їх. Всі злились в одно тіло. На полях бою в Галичині і під Києвом разом мішалась кров Галичан і Придніпрянців та на віки злились вони в одну націю. Придніпрянщина дала Галичині початки укр. державности, Володимира Великого, Козаччину та Хмельницького. Галичина дала Україні Сагайдачного і Виговського. Придніпрянщина вродила Шевченка і Драгоманова, Галичина Франка. На їх творах виховуєсь вся Україна. Спільне горя, зриви, бої, жертви і кров скували нас до купи на віки і разом підемо здобувати соборну, вольну Україну! А хто нас ділить

„хай буде проклятий всіма!"

Промов вислухано справді з напруженою увагою, бо не були се здавкові оклепані бесіди.

Зі співом „Ще не вмерла" учасники розходились, високо піднесені духом. З концерту було 200 дол. чистого доходу на інвалідів укр. армії.

Ось так Ню Йорк святкував свято укр. державности.

Свій.



## СЛОВО ПРО СТАНДАРД БАНК.

(55 Евню Б, Ню Йорк, Н. Й.)

Ідучи на встрічу бажанням й інтересам, які проявляються зі сторони нашої іміґрації у відношенню до Стандард Банку, чуємось обовязані подати до відома де-котрі сторони діяльности Стандард Банку, а також те преднриняття й улішнення, які Банк безперервно вводить для віддавання лучших услуг своїм кліентам.

Відносно діяльности Стандард Банку, важним єсть надмінити факт, що цей Банк істнує від 1882 року і на протязі близько пів віку свого істновання все був один з найбільше довірених і солідних банкових фірм. Вистарчить вказати на факт, що фінансові засоби Стандард Банку тепер перевисшають суму $5,000,000.00 і стало збільшаються, та що Стандард Банк єсть урядовою щадницею фондів: федеральних, стейтових і мійських.

Стандард Банк був, так би сказати, ініціятором в посиланню і виплачуванню долярів в краю, бо зачав доручувати доляри в краю ще на початку 1921 року, підчас коли иныі фірми і надальше переводили грошеві посилки в європейській валюті, через спадування котрої наражали своїх кліентів на втрати і рижні клопоти.

Тепер Стандард Банк не тільки продовжає виконувати долярові посилки до Галичини і инших земель України, але неустанно докладає всіх можливих старань, щоби такі посилки доходили в якнайкоротшому часі і так як передше були доручувані до рук адресата в місци замешкання, згладно на послідній почти.

Де-хто може подумати собі, що за ліпші услуги і за скорше доручення долярів Банк жадає більших оплат, і було би слушно так думати, — однак річ мається цілком противно, бо уліпшуючи свої услуги, Стандард Банк в міру того одночасно старається о стільки о скільки наймоожливійше постепенно знижувати ціни оплат. Кромі повисшого треба додати, що не тільки в справах грошевих посилок Банк робить поступ, але так само в инших своїх діяльностях подібно поступає. Се єсть власне причина доброго поводження і великої популярности СТАНДАРД БАНКУ.

# МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Тов. Зап. Січ, від. 155, подає до відома всім членам, а тимсамим проситься всіх членів, щоб взяли участь у виступі до церкви в неділю, то є 23. падолиста с. р. на Сл. Божу точно о годині 10-ій врана, по Сл. Божій буде поминальне богослуження за померших членів нашого Товариства, томуто всі члени повинни явитися на згаданім богослуженню та віддати поклін незабутним помершим членам. По скінченім богослуженню всі члени, які возьмуть участь у згаданім виступі, проситься прийти на свою галю; там буде принятте і тим самим мала забава так як кождого року відбувається. Притім також подаеся до загального відома, що річний мітинґ відбудеться 14-го грудня, то є в неділю о годині 3-тій пополудни в гали п. Івана Ваверчака під ч. 782 State St. На сім мітинґу рівнож всі члени мають явитися, щоб вислухати справоздання контрольної комісії і прочих урядників з цілого річного діловодства. Будесь вибирати новий уряд на рік 1925. Неявившийся член на річний мітинґ підлягає карі 50 ц., а урядник $1.00. Рівнож проситься не забути на ювилейну кампанію У. Н. Союза, бо вже і недовгий час то й кампанія ювилейна скінчиться. Як бачимо в Свободі, то богато членів по відділах робить красний поступ, тому треба старатись, щоб і наш відділ не був позаду. Правда ще і у нашім відділі вже часть членів показали свій поступ, бо приєднано вже в ювилейній кампанії десять нових членів. Треба конечно старатись і кождий член Тов. Зап. Січи позичен приєднати найменьше одного члена в ювилейній кампанії, а тим більше, що Тов. Зап. Січ в часі ювилейної кампанії принимає нових членів до Товариства без вступного, тож берімся до праці всі як оден. — І. Ваверчак, предс.; Стефан Куций, кас., Мих. Чумер, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ., Бр. св. Івана Хрестителя, від. 76, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудесь о 7.30 вечером в суботу, 22. падолиста в гали Української Школи, 93 Vanburen St., Newark, N. J. На порядку нарад суть важні справи до полагодження і справозданне з балю. Неявившийся член заплатить кари 50 цт., а урядник $1.00. — П. Романишин, предс.; О. Лисак, секр.

РОМ, Н. Й. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 121, повідомляє своїх хчленів, що річний мітинґ відбувся згідно зі статутом організації. По вступній бесіді предсідателя приступлено до вибору нового уряду. Члени всі потвердили, щоби уряд позістав на рік 1925 той сам, а то: Михаїл Павелко, предс.; Семеон Свередюк, кас.; Василь Чуйко, секр.; Дмитро Іванців, заст. предс.; Стах Николайків, заст. кас;. Петро Стахів, заст. секр.; Іван Паврук і Олекса Слободян, контрольори; Семеон Косців і Захарій Фіцик, доглядачі хорих.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ., Отсим подається до відома членам Бр. св. Василія Великого, від. 168, що на рік 1925 вибрано новий уряд: Гр. Ґеба, предс.; Василь Космина Мих., касієр; Гр. Космина, секр.; Никола Пащин і Пилип Маних, контрольори; Стах Максимович, хорунжий; Василь Дзюбак, кп.; Іван Мацюрак, заст. секр.; Никола Головатий, заст. предс.; Іван Ґелета, заст. касієра.

БРУКЛИН, Н. Й. Тов. Б. Хмельницького, від. 22, повідомляє всіх своїх членів, як місцевих так і позамісцевих, що надзвичайний мітинґ відбудеся дня 22. падолиста в суботу, о год. 7-ій вечером під ч. 162 Норт 5-та ул. Проситься всіх членів прибути на мітинґ, бо суть дуже важні справи до полагодження, тому обовязком кождого члена прибути і спільно радити над справами. Пригадуеся членам щоби кождий член чи урядник привів на мітинґ найменьше одного кандидата до Тов. і до У. Н. Союза. Котрі члени ще не вписали своїх дітий до Союза, най зголосяться до секретаря чи то на мітингу, чи до дому під ч. 186 Green St., Brooklyn, N. Y. Котрі члени не прийдуть на мітинґ, підлягають карі після статута по 25 цт., яка не буде дарована. — Михаїл Баглай, предс.; Михаїл Більський, секр.

















Клим Поліщук.

## „ВОЄНКО"

### (Із записної книжки).

I.

Почував себе незвичайно: як перед першим причастям. Навколо гомін віковічних лісів, а просто вузенька заболочена дорога. Йду собі і, слухаючи того гомону, згадую вчорашне... Хвилинами чую, як по шкірі приходять дрїжаки, волося на голові ворушиться, на руках виступають смуги... Настирливі думки проклятого Великого Міста то налітають, то відлітають, як спасівчані мухи... Змагаючись з ними, уважнійше починаю слухати шепоту соснових віт і придивляюся як грають на дубовім листі узорні плями вечірнього сонця.. і не знаю через що саме згадавсь мені Печерський Монастир і звуколірний спів чернечого хору — „Світе тихий, святої слави"... Враз зупинився і і зловив себе на дивовижній лайці: — „У--у-у чрезвичайка проклята!..."

Серце якось чудно забилося й затихло. Ноги стали важкі й непорушні, наче ті вулики, що висять на деревах, привязані там дбайливо рукою поліщука. „А Поліщики дуже дбайливі... — блиснула в моїй голові несподівана думка. — Дбайливі, але темні... Дуже темні..."

Йти не сила. Звертаю з дороги й лягаю на зеленім моху під старим кремезним, гильчатим дубом. З хвилину лежу непорушний, як придорожній камінь, пильно дивлюсь на клаптик синього неба й чогось наче чекаю. — Ах, так! Оті чудні слова поета:

„На одвічно вічній і святій [блакиті
Став Христос над світом у [селянській свиті!..."

— Дуриниця! Ніякої блакиті немає! І Христа також немає! Є одна червона революція і чрезвичайка, еге!...

Схоплююсь на ноги. Думаю: невже це я сказав?!... Звичайно я, бо навколо один тільки ліс і гомін урочистий, як... як... „Світе тихий, святої слави..." розлягається луною по лісі. У висках застукали маленькі молоточки. Щоб переконати себе в тім, що не божеволію, виймаю з кишені записну книжку й починаю читати. Нічого особливого. Читаю зовсім добре, а також розумію написане:

„10. червня, 1920 р., Київ. — Міст на Дніпрі зірвано. Свята Софія обстріляна з важких гармат. Музей розбито. Університет горить. Командантура евакуується Військо втікає. Червоні за Дніпром. Іду на своє рідне Полісся".

І ось, уже цілих дві неділі йду і їду, а Поліся все ще попереді. Всією душею прямую до нього, а воно все ще далеке й недосяжне. Ціла низка горячих днів і холодних ночей загубилась в моїх митарствах, але я вперто йду вперед, бо прагну спокою. Якого небудь, але спокою...

Часами голодний, часами безпритульний, я не падаю духом і не трачу віри в те, що в затишних закутках борів, серед барвистих луків досить ще тихого спокою і досить ще чуття, якого вже давно немає там, де по цілих днях гримають гармати, а в темні й душні літні ночі розпучливо бються об небо поломінні крила „червоних півнів"...

Стомлене сонце сідало на спочинок. Високі й стрункі стовбури соснини засвітилися червоним блеском, наче велитенські свічки в якомусь величньому храмі. Дивився на них і несвідомо шептав: „Тут навіть молитися можна... Цікаво..."

Знечевя коло мене щось зашелестіло й почувся чийсь голос:

— Добрий вечір товаришу!

Озирнувшись, побачив перед собою в подертім френчі захистного коліру й синіх штанах „ґаліфе", чорнявого, з голеним і таким нервовим лицем, високого панка.

— Добрий вечір! — відповів я йому, як крізь сон, все ще не можучи визволитися від того чудного настрою, який опанував мною підчас моєї самотньої мандрівки.

— Куди йдете? — спитався він мене.

— Ще й сам не знаю — по щирости признався я. — Просто сюди на Полісся...

Він якось чудно всміхнувся і співчуваючо хитнув головою.

— Ви, певно, з якогось великого міста?

— З Києва...

Панок змірив мене поглядом своїх карих, трошки злотних очей і промовив:

— Можеб ви зі мною були, га?

— А де то?

— Отут в селі, при волосному Ревкомі.

— При Ревкомі! — скрикнув я здивовано. — Так червоні вже й тут є?

— Давно вже! — сказав панок. — Прийшли й пішли далі. Певно вже вони за Берестям...

— Хтож ви такий? — спитався я його.

— Петро Коцюбенко! — сказав він, простягаючи мені руку. — Колишній студент-правник і соціяліст-революціонер...

— Ви тутешній?

— Ні, я також прийшов.

— Щож ви тут робите?

— Ранійш учителював, а тепер керую справами Ревкому.

— Хтож ви по положенню?

— Писар і заступник голови Ревкому.

— Ах, так! — сказав я. — Тоді ви почуваете себе на певнім місці?

— А ви як? — всміхнувся він до мене. — Певно контрреволюціонер!...

— Який там контрреволюціонер! В 1906 році власноручно підпалював панські стирти — несподівано для самого себе сказав я йому.

Він нахмурив суворо брови й пильно подивися мені в очі.

— Ви брешете! — сказав він через хвилину. — Ви ніколи й ніде нічого не палили і не будете палити...

— Як можете знати? — запечив я, бажаючи переконати його в своїй революційности.

— Видно пана по холявах!— зареготався він і несподівано сказав: — Ходім!

Повернувся до мене спиною і майже бігом кинувся на дорогу. Я стояв на свому місці, не знаючи сам, що робити. Як поведінка, так і розмова цього дивного панка, здавалася мені не тільки чудною, але й непевною — Хто його знає, що він за чоловік?! — думав я про себе в той час, як він уже став на дорозі і нетерпляче кричав:

— Ну, ви, приблудний інтелігент, довго ще там будете думати! Чи хочете, щоб я вас ще просив?

Сміючись, вийняв з кишені свого френча мавзера й показав:

— Бачите оцю штучку?!...

— Божевільний якийсь напевно! — подумав я про себе і сказав голосно: — Бачите, я дуже давно не був у лісі!... Знаєте, я дуже люблю ліс!...

— Гм... — заговорив панок. — Ліс дуже гарна штука, але його скоро не буде!...

— Чому?

—Товариші селяне знищять. Як так?

— Дуже просто! Вирубають його, тай годі...

— Ви думаєте?

— Гм, напевно знаю!

Розмовляючи так з ним, я вийшов на дорогу і став поруч нього. Він стояв і, дивлячись замислено на освітлені соняшними промінями стрункі стовбури високих сосон, сумно говорив:

— Пропаде ліс, звичайно пропаде! Рубають, аж тріщить, кажуть, що пролетарські закони проводять у життя...

— Хто каже? — спитався я.

— Селяне!... Хтож инший?... — гірко відповів він. — Оце приходив подивитися, чи багато вже знищили...

— Тож ліс, здається, ще цілий, — сказав я.

Лице його болючо зворушилося.

— Цілий?!... Ви, товаришу, ще не бачили нічого... Ще не бачили, як гине краса... Я сам, — знаєте, соціяліст-революціонер і стою за соціялізацією, але це щось незрозуміле..

— А виж, кажете, керуєте справами Ревкому, так чому не забороните?

— Не можу, товаришу! Не можу, бо так хоче сам голова Ревкому!...

— Хто він?

— Ви його побачите!

Поклав мавзера в кишеню, здійняв свого студентського кашкета і цілком несподівано заспівав: „Світе тихий, святої слави"...

Серце забилося, а в голові виринула якась не ясна, але настерлива думка.

— То ви співали в лісі пів години тому? — спитався я його.

Він перестав співати і здивовано звернувся до мене:

— Я вас хотів спитати про це саме!

— Дивно! — сказав я.

— Гм, дуже навіть — промовив він. — Ходім!

(Дальше буде).

## БАБСЬКЕ ЛІТО.

Весняні розплились чари,
У лузі відцвіли цвіти,
А янголи попід хмари
Розіпняли тонкі сіти.

Тиха осінь, задумчива,
З неба сіти ті здіймає
І поорані ниви
Павутинням вповиває.

Наче прядка в ніч сердиту
Веретено навиває
І зі злота й оксаміту
Вдінням землю одягає.

Ані дощ його не змочить,
Ані вітер не розвіє,
Ні росиця не сполоче,
Лиш зима снігом привіє.

Роман Завадович.